

Interview ERGO-medewerker Anneke Korving “DIE 25 JAAR ZIJN OMGEVLOGEN”

We gaan 25 jaar terug in de tijd. In 1990 werkte Anneke Korving als receptioniste in het Gerard Goosenhuis, waar in die periode de pilot voor het ERGO-onderzoek plaatsvond. Toen Anneke in de krant de vacature zag voor balie-medewerker in het nieuwe ERGO-onderzoekscenrum, twijfelde zij geen minuut. Een openhartig interview met deze dienstbare, nuchtere Rotterdamse uit Bodegraven.

Anneke Korving

Sahara-kamer
“Op 1 april 1990 kwam ik in dienst bij ERGO. Eerst ben ik ingewerkt op de afdeling Epidemiologie van het Erasmus MC. Ik weet nog goed dat ik in de ‘Sahara-kamer’ zat. Dat vond ik zo’n leuke naam. Deze onderzoeksafdeling is verantwoordelijk voor veel grote bevolkingsonderzoeken, waaronder ERGO.”

Zo begon het
“In het Gezondheidscentrum aan de Briandplaats richtte ERGO de tweede etage in. De wijk Ommoord was al af. En op 1 mei 1990 startten we met vier deelnemers om goed te ervaren hoe lang de verschillende testen duurden, zoals het bloed prikken, de geheugentest, de echo van het hart...
Op dat moment werden alle 55-plussers in Ommoord aangeschreven met de vraag of ze aan ERGO wilden

deelnemen. Na twee weken gingen we vol aan de slag: op dinsdag, woensdag en donderdag vonden de onderzoeken plaats op het ERGO-centrum.”

Toen tien jaar geleden de onderzoekspopulatie werd uitgebreid met 45-plussers, ging het ERGO-centrum ook open op de vrijdagen en zaterdag, omdat deze groep nog volop deelneemt aan het arbeidsproces.

“Ik vind het fijn om de deelnemers op hun gemak te stellen”

Vriendelijkheid
“Elke dag zijn er verrassingen door mensen en omstandigheden. Ieder-

en is anders en de mensen maken zo veel mee. Ik vind het fijn om de deelnemers op hun gemak te stellen. Sommige mensen vinden de onderzoeken best spannend. Ik geef ze dan graag de nodige aandacht, stel ze gerust, kop koffie erbij. Vriendelijkheid is het toverwoord, vind ik. Wij doen op het ERGO-centrum ons best om de mensen met een goed gevoel naar huis te laten gaan.”

Voor het nageslacht
“De ERGO-deelnemers zijn zo ontzettend trouw en positief. Ze nemen deel aan ERGO voor de wetenschappelijke toekomst, voor hun kleinkinderen, hun nageslacht of voor de gemeenschap. Ze komen hier uit vrije wil en leveren heel veel in aan tijd. Dat is bijzonder! En natuurlijk is deel-

name aan het ERGO-onderzoek voor jezelf ook heel zinvol. Want als onze onderzoekers iets vinden dat aandacht behoeft, verwijzen we direct door naar de huisarts of specialist.”

Pluk de dag
“Door mijn werk in de gezondheidszorg ben ik ook zuiniger op mijzelf geworden. Ik heb veel beter geleerd om gezondheid te waarderen. ‘Pluk de dag’ is mijn motto. En ik onderga ieder onderzoek op het ERGO-centrum als proefkonijn. Ik wil weten wat de deelnemers ervaren, wat de belasting is en ik vind het interessant. Op die manier kan ik de mensen goed voorlichten, dan weten ze wat hen staat te wachten, hoe het voelt, hoeveel tijd het in beslag neemt.”

Mijlpalen
“Mijn werk is heel afwisselend. Geen dag is hetzelfde en er gebeurt zo veel. Nieuwe onderzoeken, nieuwe collega’s, grote mijlpalen, zoals

de MRI die bijna tien jaar geleden werd geplaatst en de verbouwing vijf jaar geleden. Ik ben blij met de nieuwe balie en het mooie interieur. Die 25 jaar zijn omgevlogen.”

“Wij draaien ERGO met elkaar”

Een heel team
“Ik woon zelf in Zevenkamp, naast Ommoord, en kom tijdens het boodschappen doen regelmatig ERGO-deelnemers tegen. Mensen herkennen mij doordat ik een baliefunctie heb. Maar gelukkig werk ik met een heel team van twintig mensen op het centrum. Wij draaien ERGO met elkaar. Allemaal doen we ons stinkende best om de ERGO-winkel leuk en draaiende te houden. En daar gaan we nog heel lang mee door, voor de wetenschap en voor ons nageslacht. Dat geeft toch voldoening?!”

Over Anneke Korving
Anneke Korving (1953) groeide op in Bodegraven. Als jongste van het gezin met vier broers boven zich, kreeg ze voldoende haar op de tanden en leerde ze van zich af te bijten. Op haar zeventiende kwam ze al in Rotterdam terecht; ze ging intern in opleiding voor ziekenverzorgster bij de Rustenburg op de Mathenesserlaan. Er ging een wereld voor haar open in de grote stad. De ziekenverzorging bleek niet haar droombaan. Ze werkte vervolgens als receptioniste bij diverse bedrijven: een autorijsschool, een fabriek voor vetten en oliën in Zwammerdam en een drukkerij in Leiden. Daar ontmoette ze haar man. In 1975 trouwde Anneke met Wim en ze vonden een woning aan de Ackersdijkstraat. Na de geboorte van haar eerste zoon, verhuisden ze in 1981 naar Zevenkamp. In 1982 werd er nog een zoon geboren. In die periode werkte Anneke bij een accountantskantoor. Ze swichtte van werkgever en kwam terecht bij het Gerard Goosenhuis. In 1990 begon Anneke haar loopbaan bij het ERGO-centrum waar ze nu haar 25-jarig jubileum viert.

IN DIT NUMMER:

- ERGO bestaat 25 jaar: Een Rotterdams feest
- Alles over het huidkankeronderzoek
- Wat we nog niet wisten over de schildklier
- Anneke Korving al 25 jaar in dienst bij ERGO

Alle ERGO-promovendi van dit moment op de foto

Een Rotterdams feest ter ere van 25 jaar ERGO

Gezond ouder worden, kan dat? Dat was 25 jaar geleden de centrale onderzoeksvraag waarmee de epidemiologen van het Erasmus MC een grootschalig bevolkingsonderzoek startten: Het Erasmus Rotterdam Gezondheids Onderzoek, ERGO.

Professor Bert Hofman

“En nu zijn we een kwart eeuw verder” vertelt professor Bert Hofman, de grondlegger en geestelijk vader van het ERGO-onderzoek. “In 25 jaar tijd hebben 15.000 bewoners van Ommoord hun bijdrage geleverd aan de medische wetenschap. Hier zijn wij de mensen zo dankbaar voor, dat we het groots willen vieren op zaterdag 31 oktober. Tijdens een feestelijke congresdag in ons gloednieuwe onderwijscentrum in het Erasmus MC, bent u van harte welkom.”

Steeds ouder
Professor Hofman: “Ik herinner me nog goed hoe prinses Juliana het ERGO-centrum kwam openen. Zij gaf hiermee aan hoe belangrijk dit onderzoek is. Het werd in die tijd namelijk duidelijk dat er steeds

meer oudere mensen kwamen, dat ouderdom gepaard gaat met het optreden van een groot aantal ernstige ziektes en dat er onvoldoende kennis was over de oorzaken van die ziektes. Ook wisten we niet hoe vaak die ziektes nu werkelijk voorkwamen en wat voor gevolgen die hadden voor de kwaliteit van leven voor mensen die toch al in een levensfase zitten waarin de krachten afnemen.”

Gratis een weekend erbij
Is het werk hiermee klaar? Bert Hofman: “Dat is zeker niet het geval. Nog steeds neemt de gemiddelde leeftijd van de mensen toe. In 1800 werden we gemiddeld nog 35 jaar oud. Nu, in 2015, worden vrouwen gemiddeld 85 jaar en mannen 80 jaar. In het recordland Japan worden vrouwen zelfs ouder dan 90! Ik zeg altijd: Je leeft een week en krijgt er gratis een weekend bij. En er zijn geen aanwijzingen dat er een einde komt aan deze trend. Ook blijkt dat de processen achter gezondheid en ziekte veel complexer zijn dan we maar konden denken. Er is veel bereikt in de afgelopen 25 jaar. Ziekte in de algemene bevolking heeft een heel ander gezicht gekregen en ERGO heeft daaraan zeker bijgedragen. Maar we zijn er nog lang niet. Vol enthousiasme willen we doorgaan op de ingeslagen weg.”

Dagvoorzitter Yvonne Nesselaa van Radio Rijnmond

Rotterdams feest
“Dankzij de grote bereidheid van de ERGO-deelnemers hebben we veel resultaten behaald waarover we u graag wilt vertellen. Het feestelijke congresdag op zaterdag 31 oktober? Dan kunt u zich aanmelden via:
- de uitnodiging die is bijgesloten bij deze ERGO-nieuwsbrief, of
- via het inschrijfformulier op onze website www.ergo-onderzoek.nl

Na de zomervakantie ontvangt u een bevestiging van uw aanmelding, met het programma van de dag. Er is plek voor 600 mensen, dus wees er snel bij.

Bijwonen congresdag ERGO 25 jaar
Wilt u graag de feestelijke congresdag bijwonen op zaterdag 31 oktober? Dan kunt u zich aanmelden via:
- de uitnodiging die is bijgesloten bij deze ERGO-nieuwsbrief, of
- via het inschrijfformulier op onze website www.ergo-onderzoek.nl

Indien wij uw aanmelding te laat ontvangen of als u om een andere reden niet aanwezig kunt zijn, wees niet getreurd, want u kunt de presentaties die op 31 oktober worden gegeven live volgen via onze website www.ergo-onderzoek.nl.

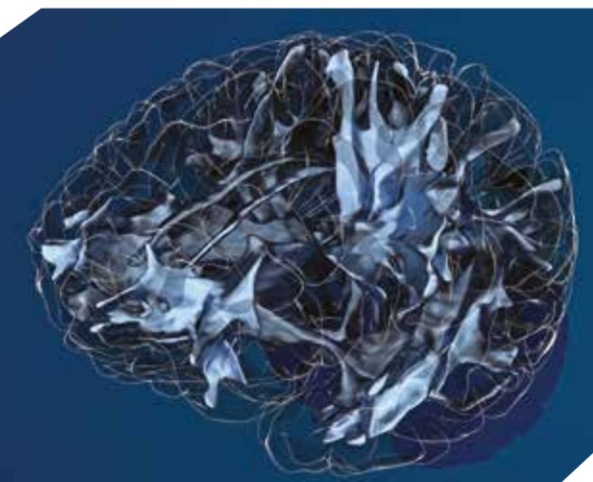
Verrassing voor echtpaar Ridderhof

Fotografie door Toos Stehmann

Op 31 maart bezochten de heer (100 jaar) en mevrouw (97 jaar) Ridderhof het ERGO-centrum. Ze kwamen naar Ommoord vanuit Vlaardingen, waar ze een jaar geleden naartoe zijn verhuisd. Gezien hun leeftijd en de inspanning om nog steeds trouw deel te nemen aan het ERGO-onderzoek, werden ze verrast met een mooie bos bloemen.

ERGO IN HET NIEUWS

Op 17 oktober promoveerde Marius de Groot en in december won hij vervolgens een prijs met de foto die op de kaft van zijn promotieboekje staat. In een competitie, ter ere van het 100-jarig bestaan van de Radiological Society of North America, werd dit beeld, uit 137 inzendingen van over de hele wereld, gekozen tot allerbeste. De foto werd ook geplaatst in de wetenschapbijlage van de Volkskrant.
Marius de Groot in Monitor nr 4, December 2014: “We zien de hersenen van een 72-jarige deelnemer

aan Erasmus Rotterdam Gezondheids Onderzoek (ERGO), een grote studie onder mensen van 45 jaar en ouder uit de Rotterdamse wijk Ommoord. De grijze stof van de hersenen is doorzichtig gemaakt, waardoor we direct zicht hebben op de witte stof, de verbindingen van de hersenen. De opname werd gemaakt met behulp van een MRI-scanner. Dankzij dit soort beelden kunnen we veranderingen in de hersenen onderzoeken die optreden bij veroudering. Informatie over deze veranderingen draagt bij aan het inzicht in het ontstaan van ziekten als dementie.”

The Times of India, 7 november 2014
Coffee cuts Alzheimer's risk by 20 per cent

Algemeen Dagblad, 8 december 2014
Gematigde koffieconsumptie kan helpen om het risico op de ziekte van Alzheimer te verlagen

Telegraaf en Reformatorisch Dagblad, 11 december 2014
Geheugenverlies bij hoger opgeleiden voorbode beroerte

Reuters, 11 december 2014
Memory slips tied to stroke risk among highly educated

BBC News, 12 december 2014
Memory lapses in well-educated may signal stroke risk

The Daily Telegraph, 12 december 2014
Memory loss could be early warning of a stroke for highly educated people

The Telegraph, 16 december 2014
Graduates with memory loss could have higher stroke risk

Volkskrant en De Morgen (Belgische krant), 11 februari 2015
Dik worden zit tussen oren

Colofon
ERGO Nieuws is een uitgave van het Erasmus MC, afdeling Epidemiologie en verschijnt twee keer per jaar in een oplage van 7.000 stuks. ERGO Nieuws wordt gestuurd naar alle ERGO-deelnemers, ERGO-medewerkers, huisartsen en woonzorgcentra. www.ergo-onderzoek.nl

Hoofredactie
Marije van den Bovenkamp, Schrijfzin.com

Eindredactie
Jan Heeringa, Erasmus MC

Redactieteam
Anneke Korving, Jolande Verkoost-van Heemst, Symen Ligthart

Fotografie
Marije van den Bovenkamp, Schrijfzin.com
Alain Gil-Gonzalez, Erasmus MC
Toos Stehmann, ERGO

Vormgeving
Pressure Line, Rotterdam

Drukwerk
Grafisch Kralingen

El Hamidi: ‘‘ERGO communiceert goed met alle partijen en de samenwerking is prettig’’

DE HUISARTS

In het gezondheidscentrum aan de Briandplaats, waar ook het ERGO-centrum is gevestigd, werkt Zineb el Hamidi. In september 2013 nam de jonge arts de praktijk over van dokter Heeringa.

Huisarts El Hamidi

‘‘Als geboren en getogen Rotterdamse, ben ik heel blij en dankbaar dat ik de kans kreeg om in Ommoord te werken. Na mijn geneeskunde studie aan de Erasmus Universiteit volgde ik de huisartsopleiding

voor een deel in Amsterdam, aan de UvA, en een deel in Rotterdam, aan het Erasmus MC. Een van mijn coschappen deed ik bij dit Gezondheidscentrum aan de Briandplaats. Ik heb grote belangstelling voor de ouderengeneeskunde en interne geneeskunde. Deze interesse is ontstaan na mijn werkervaring in het ziekenhuis als basisarts op de afdeling Interne Geneeskunde. Als huisarts kan ik nog dicht bij de mensen staan en ze vaker terugzien in hun verschillende levensfasen en in hun eigen omgeving.

Ouderezorg

‘‘De ouderenzorg is interessant vanwege de verschillende complexe ziektebeelden. Telkens weer sta ik voor de uitdaging: Welke behande-

ling past het beste bij deze patiënt? De populatie ‘ouderen’ in Ommoord is relatief groot en die afwisseling, ook met jongere patiënten overigens, maakt mijn vak zo leuk. Ik ben tevreden als ik het gevoel heb dat mijn patiënten zich gehoord voelen en dat ik ze heb geholpen.’’

Afscheid

‘‘Toen ik anderhalf jaar geleden de praktijk overnam van dokter Heeringa, realiseerde ik mij in eerste instantie niet dat dit voor veel patiënten een grote verandering was. Zij namen afscheid van een huisarts bij wie ze al 30 jaar kwamen! Het is heel mooi om te zien dat deze mensen zo hecht waren met hun huisarts. Voor sommige patiënten was het moeilijk om dat los te laten en dat begrijp ik.’’

Laagdrempelelge sfeer

‘‘Ik wilde graag bij een groot gezondheidscentrum aan de slag, omdat ik het fijn vind om met elkaar te kunnen overleggen, gebruik te maken

van elkaars expertise. En het is gezellig! De sfeer is hier zo laagdrempelig; iedereen loopt bij elkaar naar binnen. Bijkomend voordeel is dat er, behalve de tien huisartsen, veel expertise in huis is, zoals fysiotherapeuten, de apotheker, het ERGO-centrum, GGZ, Thuiszorg, praktijkondersteuners... echt van alles!’’

Reizen

‘‘In mijn vrije tijd sport ik veel: pilates, bootcamp, kickboksen... lekker varieerd. En ik houd van reizen. Tijdens mijn studie werkte ik voor een internationale vrijwilligersorganisatie, IFMSA (The International Federation of Medical Students’ Associations). Ik gaf trainingen aan geneeskundestudenten en mocht onderzoeksstages en –projecten opzetten in het buitenland. Mijn passie voor andere culturen is toen ontstaan. Sindsdien reis ik veel, van Afrika tot aan Zuid-Amerika. Daarnaast probeer ik regelmatig mijn familie in Marokko op te zoeken, daar kom ik oorspronkelijk vandaan.’’

Grote, bekende studie

‘‘Tijdens mijn studie las en hoorde ik al veel over het ERGO-onderzoek. Het is zo’n grote, bekende studie. Ik vind de aanpak van ERGO heel fijn. Door onderzoek te doen in één centraal gebied, Ommoord, zijn de lijnen met de huisartsen heel kort. Bovendien heerst er een hele collegiale sfeer en worden de deelnemers én de huisartsen keurig geïnformeerd. ERGO communiceert goed met alle partijen en de samenwerking is prettig. Als er bij ERGO bijvoorbeeld al een scan is gemaakt van een van mijn patiënten, dan kan ik deze gewoon opvragen. En andersom natuurlijk ook.’’

Medische wetenschap

‘‘Ik vind het zelf erg interessant om op patiëntniveau te mogen samenwerken met wetenschappelijk onderzoekers. En het valt mij op dat mijn patiënten, die deelnemen aan het ERGO-onderzoek, hier graag aan meewerken. Ze doen het echt voor de medische wetenschap.’’

Dankzij hen kon ik promoveren!

‘‘Mag ik van de gelegenheid gebruik maken om de ERGO-deelnemers te bedanken?’’ vraagt de jonge dermatoloog in opleiding. ‘‘Ik vond het heel leuk om in het ERGO-centrum te werken. De mensen zijn zo lief, vriendelijk en ontwapenend. Dankzij hen kon ik promoveren! Kun je je voorstellen hoe dankbaar ik ben? Alle ERGO-deelnemers dragen bij aan de verbetering van de medische zorg. Ik kijk sindsdien heel anders naar mijn patiënten; niet alleen naar de aandoening op de huid, maar ik vraag door over de impact van mensen op hun dagelijks leven. En ik vertel dat ze niet bang hoeven te zijn op een verhoogde kans op hart- en vaatziekten. Want dat heb ik onderzocht! Mijn dank is groot.’’

tuur lezen we dat mensen met psoriasis vaker een depressie hebben. In de ERGO-populatie hadden de deelnemers met psoriasis echter niet vaker een depressie dan de deelnemers zonder psoriasis. We weten niet goed hoe we dit verschil moeten verklaren maar denken dat het te maken heeft met het feit dat de mensen met psoriasis in het ERGO-onderzoek veelal een lichte vorm van deze ziekte hadden.

Waarom roken psoriasis patiënten meer?

‘‘Ook dit houdt vermoedelijk verband met een wat ongezonder levensstijl. Ik denk zelf dat niet psoriasis, maar roken en overgewicht zorgen voor een verhoogde kans op hart- en vaatziekten. De kip of het ei, dus.’’

Onderzoek naar psoriasis

Naar schatting heeft 2% van Europese bevolking psoriasis. Hiermee is het één van de meest voorkomende huidaandoeningen. De symptomen van psoriasis kunnen zich op elke leeftijd manifesteren, hoewel de genetische factoren die de aandoening veroorzaken al vanaf de geboorte aanwezig kunnen zijn.

Eind oktober 2014 promoveerde Emilia Dowlatshahi op haar onderzoek naar psoriasis binnen de ERGO-populatie. Zij keek met name naar psoriasis in relatie tot depressie en hart- en vaatziekten.

Promovendus Emilia Dowlatshahi (midden)

De ERGO-populatie is representatief voor de algemene Nederlandse bevolking

Emilia: ‘‘In de wetenschappelijke literatuur wordt vaak vermeld dat patiënten met psoriasis een verminderde kwaliteit van leven hebben, misschien wat depressieve symptomen en dat er een sterk verband is met hart- en vaatziekten. Deze informatie is echter niet gebaseerd op bevolkingsstudies. Daarom was ik heel blij dat ik dit mocht onderzoeken bij ERGO. De ERGO-populatie is namelijk representatief voor de algemene Nederlandse bevolking.

Mijn drijfveer om dit grondig uit te zoeken is dat ik de juiste informatie wil geven aan patiënten. Ik ben in opleiding voor dermatoloog en wil het liefst mijn patiënten tijdens mijn spreekuren gerust kunnen stellen. Nu lijkt het alsof psoriasis patiënten bang worden gemaakt dat ze verhoogde kans hebben op hart- en vaatziekten. Is dat terecht?’’

Hebben patiënten met psoriasis een verhoogde kans op het krijgen van hart- en vaatziekten?

Emilia vertelt: ‘‘Dankzij het huidkankeronderzoek konden we de ERGO-deelnemers checken op psoriasis. Daarnaast heb ik de huisartsen

in Ommoord bezocht en zij maakten voor mij een uitdraai van alle ERGO-deelnemers die ooit een code psoriasis (in de computer te achterhalen) hebben gekregen. Ook hieruit bleek dat 300 mensen, 2% van de ERGO-populatie, met name een milde vorm van psoriasis heeft. Dit staat dus gelijk aan het percentage van de Europese bevolking. Daarnaast kon ik bevestigen, zoals andere onderzoeken aantoonden, dat patiënten met psoriasis vaker een verhoogde bloeddruk hebben, vaker roken en vaker een verhoogde body mass index (verhouding tussen lengte en gewicht) hebben. We vonden echter geen verhoogd risico op aderverkalking (atherosclerose), beroertes, hartfalen en hartinfarcten. Met andere woorden: een ontsteking in de huid (zoals psoriasis) tast niet de bloedvaten aan.’’

Wat is de relatie tussen medicijngebruik en psoriasis?

Andere studies toonden aan dat patiënten met psoriasis gemiddeld meer medicatie gebruiken. Emilia checkede een huisartsendatabase van 17.000 patiënten en kon dit bevestigen. ‘‘Waarom dat zo is, blijft gissen. Ik vermoed dat patiënten met

psoriasis misschien wat vaker bij de huisarts komen. Dan wordt er ook wel eens bloed geprikt of bloeddruk gemeten en blijkt bijvoorbeeld dat deze patiënten een verhoogd cholesterol of bloeddruk hebben, waarvoor ze weer medicatie krijgen.’’ Wat uit haar onderzoek naar medicijngebruik ook bleek, was dat 8% van de mensen met psoriasis medicatie in de vorm van pillen of injecties gebruikt om de ziekte te bestrijden; maar de meeste psoriasis patiënten gebruiken hormoonadvulven, die overigens goed werken.

Hoe is de kwaliteit van leven van patiënten met psoriasis?

‘‘Een huidaandoening kan best ingrijpend zijn; ook in je dagelijks functioneren’’, vervolgt Emilia Dowlatshahi. ‘‘Sommige patiënten zwemmen bijvoorbeeld niet graag en/of schamen zich voor de plekken op hun huid. Hierdoor trekken ze zich soms wat meer terug, zijn minder actief en komen minder vaak buiten of onder de mensen. Dit kan impact hebben op de kwaliteit van leven.

De vraag is of mensen er ook echt depressief van worden? Emilia antwoordt: ‘‘In de medische litera-

Alles over het huidkankeronderzoek

Professor Tamar Nijsten

Sinds eind 2010 is het onderzoek naar huidkanker aan ERGO toegevoegd. Professor Tamar Nijsten, afdelingshoofd Dermatologie in het Erasmus MC is bij ERGO verantwoordelijk voor deze onderzoekslijn.

‘‘Dit onderzoek is zo vreselijk belangrijk, omdat huidkanker de meest voorkomende kanker is; een op de vijf mensen in Nederland wordt wel eens geconfronteerd met huidkanker. Huidkanker komt net zo veel voor als alle andere kankers bij elkaar’’, start professor Nijsten zijn betoog.

Schokkende aantallen

‘‘Binnen ERGO hebben we inmiddels 5000 deelnemers kunnen testen. Hiervan hadden meer dan 125 mensen een vorm van huidkanker die niet uitzaait en bij 10 deelnemers zijn melanomen gevonden. Van de 5000 deelnemers hadden bijna 1250 mensen al voorlopers van huidkanker; de welbekende zonnevlekjes. Ook hebben we van de totale ERGO-populatie, 15.000 mensen, kunnen traceren dat ongeveer 1500 ERGO-deelnemers in het verleden huidkanker hebben gehad.’’

Korte lijn met poli dermatologie

‘‘Het mag duidelijk zijn hoe ongevoelig belangrijk dit onderzoek is.

Zodra wij namelijk in het ERGO-centrum een voorloper van huidkanker of een melanoom ontdekken, overleggen we met de deelnemers waar ze het liefste naar toe verwezen willen worden. Speciaal voor het ERGO-onderzoek hebben we in het Erasmus MC ook een ERGO-poli opgezet waar een second opinion plaats kan vinden en we heel snel kunnen schakelen. Deze korte lijn is belangrijk, omdat we er soms snel bij moeten zijn, maar alles gebeurt in goed overleg. Vanzelfsprekend informeren wij de huisarts als we iets hebben gevonden.’’

Onderzoeksvragen

Dokter Nijsten: ‘‘We onderzoeken de ERGO-deelnemers door naar de huid te kijken, het pigment te meten en 3D-foto’s te maken van het gezicht. De foto’s analyseren wij om naar de huidveroudering te kijken. Onze onderzoeksvragen zijn namelijk: - Wat maakt dat de een sneller of minder snel verouderd dan de andere? - Verklaart de toestand van de huid huidverzorging te zijn? - Wat maakt dat de een sneller of minder snel verouderd dan de andere?’’

Interessant

‘‘De ERGO-deelnemers reageren gelukkig positief op het dermatologisch onderzoek. Ze vinden het leuk en interessant, want de huid is natuurlijk zo zichtbaar en staat dicht bij de mensen. Men heeft een hele andere relatie met de huid dan bijvoorbeeld met de organen’’, aldus Tamar Nijsten. Van de mensen die eenmaal huidkanker hebben gehad, ontwikkelt een derde binnen vijf jaar weer huidkanker. De ERGO-onderzoekers willen kunnen voorspellen welke mensen dan weer huidkanker krijgen. Met behulp van het onderzoeken van genetisch voorspellende factoren hopen ze dit te kunnen verklaren.

Stresscezem

Behalve huidkanker, onderzoekt het team van professor Nijsten psoriasis en seborroisch eczeem, ook wel

stresseczem genoemd. Seborroisch eczeem is een milde vorm van eczeem waarbij jeuk, roodheid en schilfertjes ontstaan in het gezicht, vooral in de wenkbrauwen en in de plooiën naast de neus. Het is onschuldig en komt naar schatting bij ongeveer vijf procent van de mensen voor, maar we begrijpen totaal niet waarom de ene het wel krijgt en de andere niet. Roos is ook een vorm van seborroisch eczeem.

Ontstekingshuidziekten

Een totaal andere onderzoeksvraag van de dermatologen is: Hebben mensen met ontstekingshuidziekten (zoals psoriasis en eczeem) een verhoogde kans op hart- en vaatziekten? ‘‘Dat is nou de schoonheid van het ERGO-onderzoek!’’ vervolgt Tamar Nijsten. ‘‘Al deze verbanden kunnen we leggen; zo houden we het vlieg-wiel draaiende. De samenwerking op epidemiologen met artsen van een groot aantal medische specialismen is een van de successfactoren van ERGO. We zijn de ERGO-deelnemers dan ook zeer erkentelijk. Ik heb diep respect voor al die mensen die de tests ondergaan. En doordat ERGO al 25 jaar bestaat, wordt de dataset steeds groter. ERGO is een wetenschappelijke goudmijn.’’

Hoe ziet huidkanker eruit?

Dokter Nijsten: ‘‘De meeste huidkankers zijn huidkleurige plekjes met een beetje verdikking. Soms zie je in de randen van het plekje bloedvaatjes lopen. En huidkanker groeit, maar heel gestaag. De meeste vormen van huidkanker zijn niet gevaarlijk, maar het melanoom wel. Melanomen zijn veranderende moleculen die diep in de huid groeien en er kunnen uitzaaiingen ontstaan naar lymfeklieren en andere organen. Als dat gebeurt dan is het heel moeilijk te behandelen. Het is dus belangrijk om bij twijfel over moedervlekken en andere pigmentvlekjes zo snel mogelijk naar de huisarts of naar een dermatoloog te gaan om de plek te laten beoordelen.’’

dere ziekten en organen, zoals hart- en vaatziekten, botontkalking, depressie en demantie?’

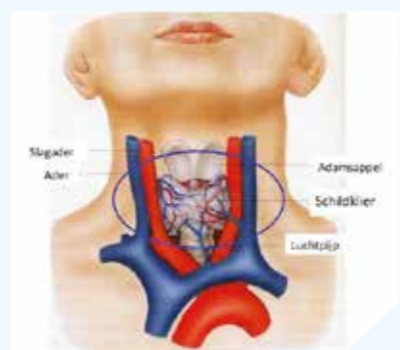
Momenteel werken verschillende masterstudenten en promovendi aan dit onderzoek. Er is daarnaast veel samenwerking met wel veertien buitenlandse onderzoeksgroepen. Door de krachten te bundelen zijn we ook steeds beter in staat om te kijken naar effecten van de schildklier op meer zeldzame aandoeningen.’’

Wat vindt u van het ERGO-onderzoek?

‘‘Ik ben bijzonder blij en trots dat ik aan ERGO mee mag werken. Mijn roots liggen in Ommoord, dus dat maakt mijn betrokkenheid nog intenser. Ik ben de ERGO-deelnemers enorm dankbaar. De mooiste data hebben wij, zulke gedetailleerde gegevens! Wetenschappelijk gezien is ERGO uitermate belangrijk; er is al heel veel aan het licht gekomen en uiteindelijk leidt het tot andere en betere behandelingen.’’

Wat onderzoekt u allemaal binnen ERGO?

‘‘We zoeken naar de antwoorden op de volgende vragen: - Waarom komen schildklierziekten zo veel voor (700.000 mensen in Nederland)? - Wat zijn de genetische oorzaken van het krijgen van een schildklierziekte? - Wat zijn de effecten van schildklierziekten op verschillende aan-

Wat we nog niet wisten over de schildklier

Professor Robin Peeters

Hij twijfelde geen moment toen hij anderhalf jaar geleden werd benaderd door professor Hofman om toe te treden tot het managementteam van ERGO. Internist Robin Peeters is geboren en getogen in Ommoord en is inmiddels bij ERGO verantwoordelijk voor het schildklieronderzoek. Dit combineert hij met zijn baan als internist in het Erasmus MC. De hoogleraar schildklierziekten vertelt honderd uit over dit belangrijke, vrij onbekende, orgaan. Robin Peeters: ‘‘De onderzoeksvragen ontstaan bij mij in de spreekkamer.’’

Wat weten we van de schildklier? Wat is de functie van dit orgaan en waar bevindt het zich in het lichaam? Professor Peeters: ‘‘De schildklier is een klein, vlindervormig orgaan in de hals dat een hele belangrijke taak heeft. De schildklier is namelijk verantwoordelijk voor het goed functioneren van stofwisselingsprocessen in het lichaam. Het regelt de energiehuishouding door het afgeven van schildklierhormoon.’’

Waarom wordt dit onderzoek binnen ERGO gedaan? ‘‘Omdat schildklierproblemen erg veel voor komen; ongeveer 700.000 mensen in Nederland hebben een schildklierziekte, meestal veroorzaakt door een auto-immuunziekte. De ERGO-populatie is uitermate geschikt om te onderzoeken waarom zo veel mensen deze ziekte krijgen. Bovendien speelt de schildklier een belangrijke rol in veroudering; je hebt een verhoogd risico op hart- en vaatziekten en er wordt steeds meer bekend over het effect op demantie. De grote vraag blijft natuurlijk: hoe kunnen we schildklierziekten in de toekomst nog beter behandelen?’’

In gesprek met ERGO-deelnemer Luigi Pitzalis

Luigi Pitzalis

De Italiaanse Luigi Pitzalis (1937) neemt al sinds jaar en dag deel aan het ERGO-onderzoek. Inmiddels is hij een bekende Rotterdammer vanwege zijn prachtige tropische tuin in hartje Ommoord, zijn botanische kennis, zijn culinaire kwaliteiten en zijn indrukwekkende arbeidsverleden waarover hij voor diverse media al vaak is geïnterviewd.

Werken in de mijnen

In 1956 verliet Luigi Pitzalis het prachtige Sardinië om onder de dienstplicht uit te komen. Als een van de eerste Italiaanse gastarbeiders werkte hij in het Limburgse Brunssum, in de mijnen. Toen de staatsmijn Hendrik eind 1957 dichtging, kon het personeel in de Belgische mijnen werken. Daar heeft Luigi drie- en- een half jaar gewoond. Teruggaan naar Italië was geen optie, want dan moest hij alsnog in militaire dienst.

Koninklijke Hoogovens

Tot zijn grote opluchting kreeg hij in 1961 de kans om bij de Hoogovens te werken in IJmuiden. Luigi Pitzalis vertelt: ‘‘De mijnen in België waren levensgevaarlijk; er werd totaal niet op de veiligheid gelet, het ging alleen maar om productie draaien. Ik hoopte dat het in de staalfabriek van de Koninklijke Hoogovens beter zou zijn. Maar dat viel tegen. Het was keihard werken en de omstandigheden waren nog slechter dan in de mijnen, vanwege de dioxide en de zwavel. We woonden in een schip met drie a vier man in een cabine. En het eten was enorm slecht. Tja, ik ben een Italiaan... eten is belangrijk voor mij. Vanwege het slechte eten gingen we staken. Dat werd ons niet in dank afgenomen. De hele groep werd ontslagen.’’

Limburg

‘‘Hoewel ik al 54 jaar in Rotterdam woon, is Limburg mijn tweede land. Ik woonde er van mijn 18e tot mijn 24e. Daar ben ik volwassen geworden. Het werken in de mijnen was zwaar, maar het leven in Limburg is zo veel fijner, Bourgondischer. Elke vrije dag ging ik met vrienden op pad. Met de brommer reden we naar Aken, Keulen, België, de Floriades af. Een heerlijke tijd was dat.’’

Naar Rotterdam

‘‘Op 13 oktober 1961 kwam ik naar Rotterdam om te werken voor het Gemeentelijk Energiebedrijf Rotterdam (GEB). Ik werkte in de fabriek; ik moest kolen koken en van kolen weer gas maken. Zeer ongezond werk, maar de sfeer was goed. Zeker toen

